

Andrzej Małkiewicz

25 lutego 2023

12 punktów „planu pokojowego” Chin

Wciąż trwają ciężkie walki, ale nie widać rozstrzygnięć. Natomiast nieco wydarzyło się na arenie międzynarodowej, najważniejsze wydarzenia to podróż prezydenta USA do Kijowa i ogłoszone tam deklaracje. Drugim kluczowym wydarzeniem jest, być może, nowa inicjatywa Chin. Należy przypomnieć, że są one sojusznikiem Rosji, choć są poniekąd zdystansowane, cały czas deklarują, dość ogólnikowo, potrzebę zakończenia wojny. Ale przecież Putin też wciąż zapewnia, że chce jej zakończenia. Tyle, że pod warunkiem, że pokona Ukrainę.

Teraz, w pierwszą rocznicę wybuchu wojny, prezydent (i zarazem pierwszy sekretarz partii) Xi Jinping ogłosił „plan pokojowy”, wezwał do zakończenia konfliktu. W dokumencie zawarto apel o poszanowanie integralności terytorialnej „wszystkich państw”, rozmowy pokojowe, zawieszenie broni, a także sprzeciw wobec użycia broni jądrowej i gróźb nuklearnych. Jednocześnie pojawiło się w nim wezwanie do zniesienia „jednostronnych sankcji” przeciwko Rosji oraz „porzucenia zimnowojennego myślenia”, co Pekin często zarzuca USA. Chińską inicjatywę poparła Rosja, przynajmniej deklaracyjnie.

Trzeba przypomnieć, że Chińczycy mają od wieków wyjątkowo efektywną dyplomację, są mistrzami zręcznych sformułowań, potrafią używać „okrągłych słów” z niezrównaną sprawnością. I taki jest najnowszy „plan pokojowy”. Pełen ogólników, dwuznacznych sformułowań, które każdy może rozumieć jak chce, a korzyści ostatecznie wyciągnie Pekin.

Ale, mimo tych zastrzeżeń, ogłoszenie owego „planu” jest ważnym wydarzeniem. Świadczy, że Chiny, dotychczas przyglądające się wojnie, wspierające (choć bardzo ostrożnie) Rosję, mają już tej wojny dość. Skoro Rosja przez rok nie potrafiła zwyciężyć, trzeba sprawę zakończyć, a przynajmniej zapoczątkować kroki w stronę zakończenia.

Relacje rosyjsko-chińskie są złożone. Rosja dominuje nad sojusznikiem pod względem siły militarnej (choć przebieg wojny wskazuje, że dominacja może być iluzoryczna), ale coraz bardziej ustępuje w zakresie siły gospodarczej, zasobów finansowych. Chiny mają cały czas pozycję szanowanego uczestnika relacji międzynarodowych, zaś Rosja stała się w tych relacjach pariasem. Wszystko to wskazuje, że Rosja nie może pozwolić na zlekceważenie faktu, że Pekin „pogroził jej palcem”.

Prezydent Biden ocenił jednak, że pomysł, aby Chiny negocjowały zakończenie wojny przeciw Ukrainie, nie jest racjonalny. „Putin ten plan pochwała, więc jak to może być coś dobrego? – powiedział.

Prezydent Zełenski ocenił, że „nie jest to plan pokojowy”, a raczej zbiór opinii i zgadza się z pewnymi jego punktami. Pozytywnie ocenił fakt, że Chiny wyrażają poszanowanie dla prawa międzynarodowego, w tym dla poszanowania granic. Zaznaczył też, że jego zdaniem „inicjatorem jakichkolwiek planów pokojowych może być tylko to państwo, na terytorium którego trwa wojna”. Ale nieoczekiwanie dodał, że planuje spotkanie z Xi Jinpingiem. „Uważam, że przyniesie to korzyść naszym państwom i bezpieczeństwu na świecie powiedział.

Jeśli nie jest to zagrywka propagandowa, to będzie to kolejne zaskoczenie, po wizycie Bidena w Kijowie – o potencjalnie doniosłych konsekwencjach. Jednym z celów Rosji już od kilku lat była izolacja Kijowa na arenie międzynarodowej, w czym Kreml poniósł totalną porażkę. Jeśli dojdzie do bezpośrednich rokowań liderów Ukrainy i Chin, dla Putina będzie to nie policzek, ale cios w twarz!

Dla zainteresowanych przytaczam pełny tekst chińskich propozycji. To się ciężko czyta. To są głównie „okrągłe słowa”, z którymi nie można się nie zgodzić, ale niewiele z nich wynika. Ale może, mimo wszystko, warto się zapoznać?

1. Poszanowanie suwerenności wszystkich państw.

Należy ściśle przestrzegać powszechnie uznanego prawa międzynarodowego, w tym celów i zasad Karty Narodów Zjednoczonych. Suwerenność, niezależność i integralność terytorialna wszystkich krajów muszą być skutecznie utrzymane. Wszystkie kraje, duże czy małe, silne czy słabe, bogate czy biedne, są równymi członkami społeczności międzynarodowej. Wszystkie strony powinny wspólnie stać na straży podstawowych norm, które rządzą stosunkami międzynarodowymi oraz bronić międzynarodowej uczciwości i sprawiedliwości. Należy promować równe i jednolite stosowanie prawa międzynarodowego, jednocześnie odrzucając podwójne standardy.

2. Porzucenie mentalności zimnowojennej.

Bezpieczeństwo jednego kraju nie powinno być realizowane kosztem innych. Bezpieczeństwo regionu nie powinno być osiągnięte poprzez wzmocnienie lub rozszerzenie bloków militarnych. Uzasadnione interesy i obawy wszystkich krajów w zakresie bezpieczeństwa należy traktować poważnie i odpowiednio się nimi zająć. Nie ma prostego rozwiązania złożonego problemu. Wszystkie strony powinny, kierując się wizją wspólnego, wszechstronnego, opartego na współpracy i trwałego bezpieczeństwa oraz mając na uwadze długoterminowy pokój i stabilność na świecie, pomóc w stworzeniu zrównoważonej, skutecznej i trwałej architektury bezpieczeństwa europejskiego. Wszystkie strony powinny sprzeciwiać się dążeniu do własnego bezpieczeństwa kosztem bezpieczeństwa innych, zapobiegać konfrontacji bloków i wspólnie działać na rzecz pokoju i stabilności na kontynencie euroazjatyckim.

3. Zaprzestanie działań wojennych.

Konflikt i wojna nikomu nie służą. Wszystkie strony muszą zachować rozsądek i powściągliwość, unikać podsycania ognia i zaostrzania napięć oraz zapobiegać dalszemu pogłębianiu się kryzysu, a nawet wymykaniu się spod kontroli. Wszystkie strony

powinny wspierać Rosję i Ukrainę w działaniach w tym samym kierunku i jak najszybszym wznowieniu bezpośredniego dialogu, aby stopniowo doprowadzić do deeskalacji sytuacji i ostatecznie do kompleksowego zawieszenia broni.

4. Wznowienie rozmów pokojowych.

Dialog i negocjacje to jedyne realne rozwiązanie kryzysu na Ukrainie. Należy zachęcać i wspierać wszelkie wysiłki na rzecz pokojowego rozwiązania kryzysu. Społeczność międzynarodowa powinna pozostać zaangażowana we właściwe podejście do promowania rozmów pokojowych, pomóc stronom konfliktu jak najszybciej otworzyć drzwi do politycznego porozumienia oraz stworzyć warunki i platformy do wznowienia negocjacji. Chiny będą nadal odgrywać konstruktywną rolę w tym zakresie.

5. Rozwiązywanie kryzysu humanitarnego.

Należy zachęcać i wspierać wszelkie środki sprzyjające złagodzeniu kryzysu humanitarnego. Operacje humanitarne powinny być prowadzone zgodnie z zasadami neutralności i bezstronności, a kwestie humanitarne nie powinny być upolityczniane. Należy skutecznie chronić bezpieczeństwo ludności cywilnej i stworzyć korytarze humanitarne umożliwiające ewakuację ludności cywilnej ze stref konfliktów. Konieczne są wysiłki na rzecz zwiększenia pomocy humanitarnej na odpowiednich obszarach, poprawy warunków humanitarnych oraz zapewnienia szybkiego, bezpiecznego i niezakłóconego dostępu pomocy humanitarnej, aby zapobiec kryzysowi humanitarnemu na większą skalę. Należy wspierać ONZ w odgrywaniu roli koordynacyjnej w kierowaniu pomocy humanitarnej do stref konfliktów.

6. Ochrona ludności cywilnej i jeńców wojennych.

Strony konfliktu powinny ściśle przestrzegać międzynarodowego prawa humanitarnego, unikać ataków na ludność cywilną lub obiekty cywilne, chronić kobiety, dzieci i inne ofiary konfliktu oraz szanować podstawowe prawa jeńców wojennych. Chiny popierają wymianę jeńców wojennych między Rosją a Ukrainą i wzywają wszystkie strony do stworzenia w tym celu korzystniejszych warunków.

7. Utrzymanie bezpieczeństwa elektrowni jądrowych.

Chiny sprzeciwiają się zbrojnym atakom na elektrownie jądrowe lub inne pokojowe obiekty jądrowe i wzywają wszystkie strony do przestrzegania prawa międzynarodowego, w tym Konwencji bezpieczeństwa jądrowego (CNS), oraz do zdecydowanego unikania wypadków jądrowych spowodowanych przez człowieka. Chiny wspierają Międzynarodową Agencję Energii Atomowej (MAEA) w odgrywaniu konstruktywnej roli w promowaniu bezpieczeństwa pokojowych obiektów jądrowych.

8. Ograniczanie ryzyka strategicznego.

Nie wolno używać broni nuklearnej i nie wolno toczyć wojen nuklearnych. Należy przeciwstawić się groźbie lub użyciu broni jądrowej. Należy zapobiegać rozprzestrzenianiu broni jądrowej i unikać kryzysu nuklearnego. Chiny sprzeciwiają się bada-

niom, rozwojowi i użyciu broni chemicznej i biologicznej przez jakikolwiek kraj w każdych okolicznościach.

9. Ułatwianie eksportu zbóż.

Wszystkie strony muszą w pełni i skutecznie w zrównoważony sposób wdrożyć Inicjatywę Czarnomorską podpisaną przez Rosję, Turcję, Ukrainę i ONZ oraz wspierać ONZ w odgrywaniu ważnej roli w tym zakresie. Zaproponowana przez Chiny inicjatywa współpracy w zakresie światowego bezpieczeństwa żywnościowego stanowi wykonalne rozwiązanie światowego kryzysu żywnościowego.

10. Zaprzestanie jednostronnych sankcji.

Jednostronne sankcje i maksymalne naciski nie rozwiążą problemu; stwarzają tylko nowe problemy. Chiny sprzeciwiają się jednostronnym sankcjom nieautoryzowanym przez Radę Bezpieczeństwa ONZ. Odpowiednie kraje powinny zaprzestać nadużywania jednostronnych sankcji i „długotrwałej jurysdykcji” wobec innych krajów, aby przyczynić się do deeskalacji kryzysu w Ukrainie i stworzyć warunki dla krajów rozwijających się, aby mogły rozwijać swoje gospodarki i poprawiać życie swoich obywateli.

11. Utrzymanie stabilności łańcuchów przemysłowych i dostaw.

Wszystkie strony powinny usilnie utrzymywać istniejący światowy system gospodarczy i sprzeciwiać się wykorzystywaniu gospodarki światowej jako narzędzia lub broni do celów politycznych. Konieczne są wspólne wysiłki, aby złagodzić skutki kryzysu i zapobiec zakłóceniu przez niego międzynarodowej współpracy w dziedzinie energii, finansów, handlu żywnością i transportu oraz osłabieniu globalnego ożywienia gospodarczego.

12. Wspieranie odbudowy po zakończeniu konfliktu.